

Dagthema: 'Levensvormen'

Overweging 9 juli

Voorganger: Noud Lodewijk van Poppel - lector: Yvon van der Meer

"...Telkens wanneer ik naar het kunstwerk kijk, wordt mijn aandacht getrokken naar de lemniscaat-vormen die op allerlei manieren in haar werk terugkomen. De lemniscaat, ook wel bekend als het oneindigheidsteken ..."

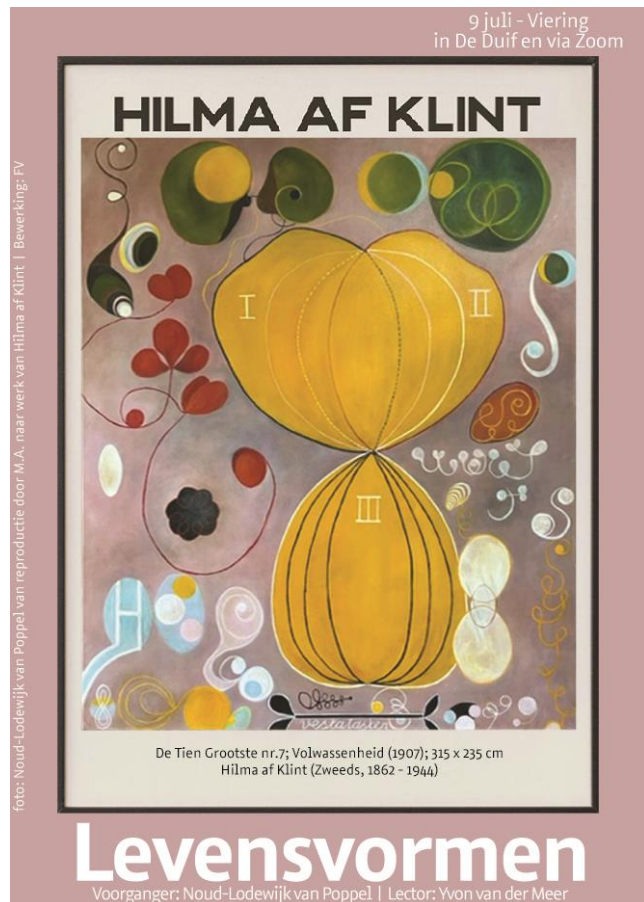
Openingslied *H. Oosterhuis/A. Oomen*

Scheur de wolken uiteen en kom.
Hier, nu, wees onze God, wie anders?
Niemand anders heeft ons gezocht,
niemand anders heeft zo geroepen
als een verliefde: dit is mijn lichaam,
open mij, eet mij, hier is mijn hart,
drink mijn ziel, hier ben ik, hier ben ik.

Als een verlorene heb je geroepen
en ons hart draaide om, en hoorde.
Waar ben je nu?
Waar bleef je hartstocht?
Ben je niet meer die ene van toen?
(2x)

Openingsgebed

Onnoembare,
wij bidden om de kracht van uw Geest
in ons hart.
Wij keren terug bij onszelf
en alles wat ons ter harte gaat in deze wereld.
Wij worden stil om ons hart te openen
voor schepping en creativiteit,
voor de stralen van licht en de klank van liefde.
Schud ons los uit de verkramping van strijd en
onrust.
Maak onze adem weer tot levensadem
en tot bron van moed en zeker weten.
Geef ons de levende woorden van uw schrift
ter herkenning en om opnieuw ontmoeting aan
te gaan.
Amen.

Hartelijk welkom en weet je geroepen!

Geroepen tot ontmoeting:

hier aanwezig in de Duif en via de verbinding met zoom.

Mensen weet je welkom weet je geroepen

In de ontmoeting met elkaar en in de ontmoeting met je Zelf

En dat alles in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.

In ontmoeten in welke context dan ook, krijgt ons leven vorm.

En we zijn er maar druk mee, om dat leven van ons vorm te geven...

Vandaar dat ik vandaag met jullie wil stil staan bij: levensvormen.

Daarbij heb ik met laten inspireren en leiden door de Zweedse kunstenares Hilma af Klint.

Klint werd geboren in 1862 en overleed in 1944. Zij leefde dus rondom de vorige eeuwwisseling waarin veel fundamentele veranderingen plaats vonden. Zij schilderde zeer intuïtief en heeft zo'n 1100 schilderijen gemaakt. Zij maakte zowel figuratief als ook zeer abstract werk. Omdat zij dagboeken bijhield, ze blijkt maar liefst 25.000 pagina's te hebben geschreven, weten we iets van haar manier van denken, leven en werken. In haar creaties was zij continu op zoek naar de drijvende kracht achter levensvormen.

Zij heeft willen doorgronden:

waar gaat het leven over en Hoe verhoudt de mens zich tot materie en spiritualiteit?

Op allerlei manieren is zij bezig geweest om de kunst van het leven te raken en zodoende spiritualiteit in het dagelijks leven te implementeren.

Daarbij beschrijft zij dat zij geleid werd door een stem.

Zij schrijft daarover: 'het kwam door mij heen' en 'het was een kracht door mij heen'.

En dit sluit wat mij betreft aan

bij de ook altijd weer zoekend houding

die wij hier als Oecumenische Gemeenschap de Duif vorm willen geven.

Jij en ik, hier weer bijeen, die een antwoord willen vinden op de vragen:

Wat is de bedoeling ván en ín mijn leven?

Waar doe ik goed?

En waar kan of moet het anders?

Waar maakt ik me misschien we schuldig

aan het niet volgen van mijn innerlijke wezen, mijn innerlijke stem en kracht?

En als we om welke reden dan ook

ver af zijn komen te staan van deze innerlijke kracht en stem,

hoe kunnen we dan toch weer vertrouwen krijgen?

Ik geloof er stellig in dat de levensvormen die we voortbrengen een verwijzing zijn naar dat mysterie van ons bestaan.

Dat als we door geweld, grensoverschrijdingen, verdriet en verlies onszelf zijn gaan afschermen voor contact, en het vertrouwen in andere mensen en in onszelf kwijt zijn geraakt,

er altijd weer een nieuw begin mogelijk is.

Nieuw leven en perspectief dat als het ware onder de duisternis en schaduw langs, ons opnieuw in verbinding brengt met onze zuiverheid en spontaniteit.

Ter inspiratie en ter uitnodiging heb ik vandaag een reproductie meegenomen van een werk van Hilma af Klint.

Een hele lieve en getalenteerde klant van mijn, die ik al jaren mag begeleiden bij het hervinden van haar essentie, heeft dit werk voor mij gemaakt.

Als voorbeeld gebruikte zijn uit de serie: de tien grootste van Hilma af Klint.

Nummer 7; met de titel: volwassenheid.

Zij heeft het werk in overgave en in diepe verbondenheid met haar ongeschondenheid en zuiverheid laten ontstaan.

Oproep

En laten nu een moment stil worden.

En al je wilt kun jij je aandacht richten op het kunstwerk.

Hier in de kerk bij het altaar of op de voorpagina van je boekje

of thuis op de voorpagina van het liturgieboekje wat je digitaal hebt ontvangen.

En kijk en ervaar...; Wat doet dit werk met jou?; Zet het je aan het denken?; Zet het je aan tot voelen?; Worden er bepaalde emoties geraakt?; Waar wordt je aandacht, misschien wel als vanzelf naar toe getrokken?

Laat je leiden; Durf de beweging die zich aandient te volgen.

Misschien durf jij je met hart en ziel en met lijf en leden wat over te geven en heet daarin elke eigen en unieke ervaring welkom

Heet je Zelf helemaal welkom....

En verbind deze ervaring met een besef over waar jij nu in je leven staat.

Hoe krijgt jou leven vorm?

Wat houdt jou bezig?

Waar is er vrede en rust?

En waar is er onrust, pijn en blokkade?

Wat en hoe het ook is, ik wil je uitnodigen om jouw bewogenheid en beroering het komende uur mee te nemen.

Weet... Je bent niet alleen... Weet je bent in goed gezelschap van medemensen die ook steeds weer zoekende op pad gaan.

En over levensvormen gesproken:

Er is vandaag ook een speciale

en vreugdevolle dimensie aan deze viering.

Ik ga vandaag voor met Yvon.

En een tijdje terug vroeg zij mij nadrukkelijk om samen met mij voor te mogen gaan.

‘Je had namelijk bedacht om iets tegen Henk te willen zeggen

omdat jullie 5 juli 40 jaar getrouwd zijn

en omdat de Duif een heel belangrijk onderdeel is van jullie leven.

En je wil Henk bedanken voor de Liefde’.

Dus Henk, Yvon heeft met name de liederen uitgekozen, vandaar ook een aantal liederen die we vorige week ook al zongen... en Yvon zal op verschillende manier uiting geven aan haar liefde voor jou.

We gaan lezen en we gaan zingen,

Yvon en ik nodigen jullie van harte uit om je te laten raken en in en voorbij de vormen, je Zelf, desnoods opnieuw, te vinden...

Nu als eerste Henk, voor jou,
een gesproken en gezongen lied:
Altijd aanwezige.

Stilte

Lied

S. Huisman/T. Löwenthal

(1 x lezen en 1 x zingen)

Altijd Aanwezige,
cirkel en kern van mijn leven,
jij trekt aan en omhult.
Ruimte van liefde,
nodig mij uit
om binnen te gaan.

Dienst van Lezingen

Lied

H. Oosterhuis/T.P. Oosterhuis

Klankresten van een onvoltooid verhaal.
Steenlettergrepen,
sporen in woestijnzand.
Lichtwoorden,
ooit ontvangen,
maar van wie?
Hij zal niet slapen,
allerzielen hoeder.

Eerste lezing Genesis 1: 1-5

In het begin schiep God de hemel en de aarde. De aarde was woest en doods, duisternis lag over de oervloed en over het water zweefde Gods Geest. God zei: laat er licht zijn en er was licht. God zag dat het licht goed was, en hij scheidde het licht van de duisternis. Het licht noemde hij dag en de duisternis noemde hij nacht. Het werd avond en het werkt morgen. De eerste dag.

Tweede lezing: Uitspraak van Hilma af Klint

‘Diegenen die de gave hebben dieper te zien, kunnen voorbij de vorm kijken en zich concentreren op het wonderlijke aspect dat schuilgaat achter elke vorm, leven genaamd’.

Lied

H. Oosterhuis/ A. Oomen

Alles ontgrenzende
alles doordringende ruimte,
vrijheid, scheppende vrijheid.
Onbegonnen begin,
hier nu nieuw beginnende.

Roekeloos denk ik jou,
haveloos roept mijn verstand jou,
oorsprong van mijn geweten.
Ondoordringbare nacht,
niet hier, woest en leeg ben je.
Zwijgende. Meegaande voetstappen,
schaduw van schouders.
Ogen, zoekende ogen.
Ongemaskerde vriend,
hoe hier nu verschijn je me.

Derde lezing: Uit de brief van de Heilige apostel Paulus aan de christenen van Rome 8: 5-9 en 12-14.

Zij die een zondig leven leiden, streven naar wat de zonde wil. Maar zij die leven volgens de Geest, streven naar wat de Geest wil. Het streven van de zondige natuur loopt uit op de dood, het streven van de Geest op leven en vrede. Want het streven van de zondige natuur staat vijandig tegenover God. Het onderwerpt zich niet aan Gods wet, dat kan het niet eens; zij die een zondig leven leiden, kunnen God niet behagen. Maar u leidt geen zondig leven meer, maar u leeft in de Geest, omdat de Geest van God in u woont.

Dus broeders en zusters, zijn wij niet langer verplicht om een zondig leven te leiden. Als u een zondig leven leidt, zult u zeker sterven. Maar als u door de Geest de praktijken van het lichaam doodt, zult u leven. Allen die zich laten leiden door de Geest van God, zijn kinderen van God.

Overweging

‘Het is zonde om niet jezelf te zijn.’

Dat was de afsluitende uitspraak van Ellen tijdens de liturgievergadering van afgelopen dinsdag.

Nadat we openlijk wat geworsteld hadden met het woord zondig, waarover Paulus het in de brief aan christenen van Rome heeft, kwamen we denk ik bij de essentie van waar het bij het vormgeven van ons leven over gaat: Ben jezelf!

En vooral: ontdek jezelf. Vind jezelf steeds weer uit. En daarbij lijkt een belangrijke liedraad: Wat doet mij goed?

Wat is het goede dat er vanuit mij, zo heel persoonlijk en uitzonderlijk, vorm wil - en misschien wel moet - krijgen? En hoe vind je daarin een balans en evenwicht?

Een evenwicht tussen gezond streven naar vrede en leven en het najagen van dat wat uiteindelijk niet vervullend is.

Dat betekent zoveel als: diep van binnen in en naar je Zelf luisteren en van daaruit 'JA' zeggen tegen jouw leven en jouw scheppende levenskracht. Jouw unieke klankkleur moet geleefd!

Om met Hilma af Klint te spreken: 'Een stem en kracht die in mij werkt.'

Ik stel me zo voor dat Hilma zich in de overgave aan deze stem, voorbij haar eigen verwachtingen, regelmatig raar heeft staan kijken naar wat voor vormen en kleuren er uit haar handen waren voortgekomen. Daarmee ging zij waarschijnlijk ook voorbij aan de verwachtingen van de mensen van rond de eeuwwisseling van 1900. Daarom waarschijnlijk niet voor niets dat zij had vastgelegd dat haar werk pas 20 jaar na haar dood, tentoongesteld mocht worden.

Feitelijk was er pas een eerste grote overzichtstentoonstelling van haar in 2018, in het Guggenheim museum in New York, 74 jaar na haar overlijden.

Hilma schatte in: de mensen zijn er nog niet klaar voor...

Dus ben jij er klaar voor?

Ben je er klaar voor om jouw levensvorm primair voor jezelf - en vandaar uit in contact met anderen - concreet vorm te geven?

En dan gaat het niet over groot en meeslepend, zoals Klint met haar serie 'De grootste 10', met werken van wel 3 X 2,5 meter groot... Ook juist in het kleine kunnen we zo heel precies tot ons recht komen.

'JA' zeggen tegen jouw unieke eigenheid. Jouw palet, om maar in de schildertermen te blijven, met jouw specifieke opzet van kleuren.

Als jij in en naar jezelf luistert, hoe tref jij jezelf dan aan...?

Met welke verlangens? Met welke talenten? Met welke gevoelens in de ontmoeting naar de ander?

En lukt het jou een beetje? Lukt het jou om er wat van te maken?

Of is het zo dat jij op je levenspad, jammerlijk genoeg, verstoord bent door inmenging van anderen. Anderen die macht over jou hadden.

En omdat je nog zo klein was en totaal afhankelijk was, had je nog geen keuze... Daarmee kan je vrijheid en je integriteit geschaad zijn geworden. Zwarte klodders verf op dat mooi eigen en zuiver opgezette palet van jouw leven... En als je dan verder kan en durft te leven, wordt de kleur van je leven, ongewild, steeds weer overheerst door dat nare zwart...

En hoe dan weer jezelf uitzuiveren? Weer de ongeschondenheid in jezelf hervinden? Door de pijn heen, als het ware door de dood heen, op naar een nieuw licht en daarmee naar een nieuw perspectief.

Zoals Jan zo heel treffend deelde:

'Ik heb Liesbeth los moeten laten in haar levende vorm en in dat loslaten van deze vorm, kon ze op een andere manier weer in mij terug keren.

Ze zit weer helemaal in mij en onze ontmoeting gaat op die manier voor de eeuwigheid door.'

Als dat niet een voorbeeld is van *het wonderlijke aspect dat schuilgaat achter elke vorm, dan weet ik het ook niet meer...*

En wat een moed en wat een overgave, zo tussen Jan en Liesbeth en Liesbeth en Jan, om dieper te zien en voorbij de vorm te durven en kunnen kijken.

Zo voorbij de vorm te durven en kunnen kijken, wat maakte, zoals Jan deelde in de liturgievergadering, dat hij en Liesbeth voor de buitenwereld van hun leven een show zouden maken...

Voor deze persoon kennelijk onbegrijpelijk hoe Liesbeth en Jan, in het aanschijn van de dood, vorm gaven aan hun liefde. Daarmee zijn Jan en Liesbeth, denk ik, voor vele mensen, de tijd ver vooruit?

En ook Paulus was zijn tijd ver vooruit door onomwonden zijn geloof kenbaar te maken:

Als u, zich laat inspireren door

het levensverhaal van de verrezen Christus,

dan woont de Geest van God in u.

Dan zijn we 'niet langer verplicht om een zondig leven te leiden'.

Zondig leven zal zeker leiden tot sterven.

Maar als u door de Geest

de praktijken van het lichaam doodt,

zult u leven.

Allen die zich laten leiden door de Geest van God, zijn kinderen van God.

Vrij vertaalt:

Durf het mysterie van het leven

zijn werking te laten doen in jouw leven.

Durft de 'praktijken van het lichaam', anders gezegd: het nastreven van alleen maar eigen belang en eigen gewin, los te laten.

En durf, zelfs als letterlijk de dood ons leven kleurt,

voorbij de misleidende vormen te kijken.

En dan in de vrije ruimte die dan ontstaat

je te laten verrassen

door dat wonderbaarlijke aspect van ons bestaan.

En dan zal ik leven...!

Enerzijds heel concreet en anderzijds ook misschien weer makkelijker gezegd dan gedaan...

En daarmee weer terug naar het werk van Hilma. Kijk er nog eens naar.

Ik weet niet hoe het voor jullie is, maar telkens wanneer ik naar het kunstwerk kijk, wordt mijn aandacht getrokken naar de lemniscaat-vormen die op allerlei manieren in haar werk terugkomen. De lemniscaat, ook wel bekend als het oneindigheidsteken. Het zet mij aan tot in beweging komen. En dan de lemniscaat volgende: geen begin en ook geen einde... Het maakt mij wakker in het hier en nu...

En mag dan waar zijn wat waar is? Dus als je het echt niet meer weet en vastloopt in het bestaan: ga dan hoe dan ook bewegen... Misschien zonder duidelijk doel, zonder een heel duidelijk houvast en wel in het vertrouwen dat er in en aan deze beweging nooit een daadwerkelijk einde zal komen, maar het einde ook meteen weer het begin blijkt te zijn van een volgend levensmoment.

Dus een warme uitnodiging om je oneindig te laten verrassen door jouw scheppende kracht. Ga wandelen. Ga schilderen. Ga schrijven op papier of desgewenst in water...

En net als Hilma, zul je raar staan te kijken van wat zich voor jou openbaart...
De vormen zullen misschien wel niet voldoen aan de verwachtingen van jezelf of aan de verwachtingen van anderen...

En dan toch gaan... schoorvoetend... en misschien wel zo lang mogelijk de scheppende kracht afweren.

Ervaren dat je niet gesleurd of geduwd wordt... Je blijkt te worden gewenkt: kom maar... voorzichtig over de drempel...

De sluier van je angst wordt niet brutoot gescheurd, maar liefdevol opgetild. En dan enkel die stem... Die smekende stem, die zacht maakt. En je influistert:

Je ben niet alleen, Je wordt gedragen; ook jij ben een kind van God.

In deze geborgenheid kun je hopelijk weer contact ervaren met jouw overgave en jouw innerlijke weten en willen...

Opdat jouw leven de vorm krijgt, die voor jou goed is en jou goed doet.
Want het is zonde/zondig om niet jezelf te zijn...

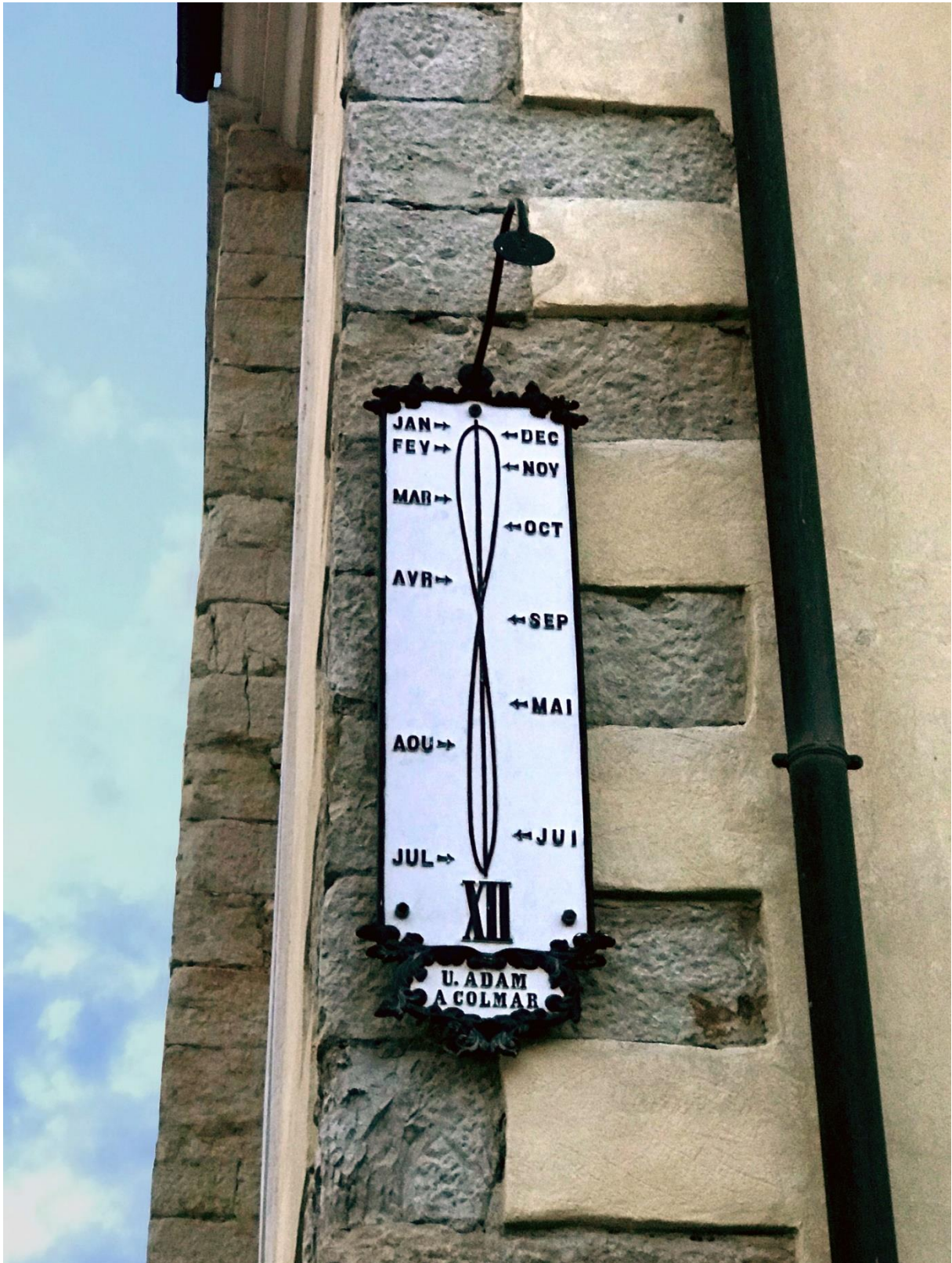
Amen.

Pianomuziek

Geloofsbelijdenis

God, in de leegte zocht ik je,
en ik heb je niet gevonden.
In de drukte heb ik je gezocht,
en ook daar was je niet.
Toen keek ik in mijzelf,
daar zat je al te wachten
en alles was in jou
dus alles was in mij.
Je bent er!
Dat geloof ik

Zonnewijzer met de maanden, in de vorm van een lemniscaat

Collecte

Om onze wekelijkse vieringen te kunnen houden maakt onze gemeenschap kosten. In de Duif dragen veel mensen bij door middel van een periodieke / jaarlijkse bankafschrijving. Daarnaast kun je vandaag ook een bijdrage in de collecteschaal doen. Ook kun je een bijdrage doen door de QR code te scannen met je mobiel. Een standaardbedrag van tien euro is ingevuld, dat kun je naar eigen inzicht veranderen. Hartelijk dank voor je gift.

Stichting De Duif

Jaardoel De Duif 2023

Jaarlijks kiest de Duifgemeenschap een zogenoemd “jaardoel”. Elke 2^e zondag per maand wordt gecollecteerd voor dit “externe” doel. Dit jaar is het doel het 50 jarig bestaan van onze gemeenschap. We willen dit met elkaar herdenken en vieren. Ook hiervoor geldt: je bijdrage wordt enorm gewaardeerd.

Het hart van de viering – delen met elkaar

De intenties uit het groene boek en uit de gemeenschap

Dienst van de tafel

Lied

H. Oosterhuis/T. Löwenthal

Refrein (1. koor 2. allen)

Die om mij smeekt,
die ik heb afgeweerd zolang ik kon.

Die mij niet, sleurde, niet duwde, maar wenkte,
over uw drempel.

Die de sluier van mijn angst niet scheurde,
maar optilde.

Die met enkel uw stem mij zo vermurwde,
dat ik wilde.

Refrein (1. koor, 2. allen)

Ooit door geruchten over U geknecht.
Nu zonder angsten, eindelijk verwacht ik U.

Refrein (1. koor, 2/3 allen)

Nodiging

Het hier in de Duif elke zondag delen van brood en wijn doet ons herinneren aan het moment dat Christus wist dat het einde van zijn leven aanstaande was. Het was het einde van een levensvorm en hij wist dat er een andere vorm van leven voor in de plaats zou komen. De verrijzenis van Christus, de opstanding uit de dood, gaat voorbij aan ons verbeeldingsvermogen. Daarom heeft Jezus Christus met het laatste avondmaal ons vormen in handen gegeven om ons steeds weer te herinneren en te kunnen ervaren hoe we ons kunnen en mogen overgeven aan het mysterie van ons menselijke bestaan.

Dus .... Kom en neem van dit brood
en neem van deze beker...
zeg daarmee Ja... ik leef...
En Ja, ik weet dat de Heilige Geest in mij woont, en me zal leiden naar vormen van leven en vrede...

Dus sta op, primair... sta op voor en vanuit je Zelf
stap naar voren en kom in beweging...
en neem van het brood wat je zal voeden
en van de wijn die je pijn zal vertroosten.
Ervaar de nabijheid van Jezus Christus.
Hij die Liefde is.
Jezus die jou smeekt om je Zelf steeds weer te ontdekken,
Je Zelf te zijn
Je Zelf te leven...
Kom dan... want alles staat gereed...

Delen en breken van brood en wijn

Gebed door Yvon

Lied

H. Oosterhuis/ T. Löwenthal

Naar jou sta ik op in de morgen,
roep ik de uren bid het licht,
stropel om water.

Naar jou dorst ik door de middag.
Lichaam ben ik, ziel, smeed ik.
Met de schaduwen val ik.

Naar jou woel ik in de nacht.
Slaap je? Raak mij aan,
dat ik rust vind
en naar jou opsta in de morgen.

Gebed - Onze vader

Onze Vader,
Alom aanwezig in het universum,
Uw naam zij geprezen.
Moge het Goddelijk bewustzijn,
in ons allen neerdalen.
Zodat Uw wil en de onze gelijk zijn
Moge inzicht ervoor zorgen,
dat we leren delen,
want er is voldoende voor iedereen.
Moge iedere stap
er een van vergeving zijn
Moge het ego
plaats maken voor dat Goddelijke bewustzijn,
zodat er eindelijk vrede zal komen
in ons hele wezen.
Dat vragen wij U in Christus naam.
Amen.

Mededelingen

Slotlied

H. Oosterhuis/ B. Huijbers

Soms breekt uw licht
in mensen door, onstuitbaar,
zoals een kind geboren wordt.

Gedenk de mens
die wordt genoemd uw kind,
uw koninkrijk, uw licht.

Geen duisternis
heeft ooit hem overmeesterd,
geen duisternis
heeft ooit hem overmeesterd.

Gedenk ons die als hij
geboren zijn, eens en voorgoed,
die uit zijn mond
uw naam hebben gehoord,

die moeten leven
in de schaduw van de dood,
die moeten leven
in de schaduw van de dood

Hem achterna. (4x)

Zegenbede

Hem achter na, Haar achter na...
Of het nu God of Jezus is die je achter na gaat
Of misschien wel Hilma af Klint,
vanaf 7 oktober te zien
in Kunstmuseum De Haag
Of gewoon Henk... steeds weer achter na...

Durf vorm te geven aan je leven

En van daaruit je eigen neus
en vooral je eigen hart en wijsheid achter na..
Laat je leiden door je innerlijke liefde en wijsheid
Jouw innerlijke JA

Lieve God, lieve Jezus Christus,
Laat de kracht van
de Heilige
heel makende Geest
over ons komen.

Zodat wij steeds weer contact
kunnen maken en behouden
met onze van God-gegeven
talenten en zuiverheid.
Zodat ons leven tot in de oneindigheid
vorm mag krijgen.
Tot vreugde van U die wij Liefde noemen
En tot heil en vreugde van alle mensen
die wij in ons leven ontmoeten
Hier in de Duif, thuis via zoom
Of op een bankje in het Vondelpark...